

patiënt tot een actieve en assertieve aanpak van zijn ziekte en zijn situatie.

- De *cognitive behavioral-analysis system of psychotherapy* (CRASP) van McCullough werkt met meer directieve en trainingselementen. Het gaat hierbij met name om interpersoonlijke interacties met de omgeving en de therapeut.
- De *mindfulness-based cognitive therapy* benadrukt vooral de samenhang tussen cognities en emoties. Vaak ervaren mensen emoties zonder te reflecteren of in hun 'cerebraal' functioneren ervaren zij de emoties niet. Met meditatie-technieken en 'lichaamswerk' worden dergelijke blokkades aangepakt.

Er blijven bij lezing van dit boek overigens nogal wat vragen en onduidelijkheden. Is het in de dagelijkse praktijk wel mogelijk de veronderstelde diverse vormen van chronische depressie te onderscheiden en als dat al zo is: hoe relevant is het in de praktijk van de behandeling? In dit boek komt opnieuw aan de orde dat huisartsen depressies onvoldoende herkennen en diagnosticeren en – als dat al wel gebeurt – soms inadequaat behandelen. Nog niet een kwart van de depressieve mensen krijgt de behandeling en begeleiding die mogelijk is of aangewezen zou zijn. Terecht wordt daarbij aangetekend dat het niet alleen een kwestie van deskundigheid en nascholing is. Er is sprake van onvoldoende integratie van de huisarts in de geestelijke gezondheidszorg en een fors capaciteitsprobleem in de geestelijke gezondheidszorg.

Er staan in dit boek – ook voor huisartsen – veel behartenswaardige zaken over de aanpak van een dagelijks terugkerend probleem. Grijpen huisartsen en psychiaters niet veel te snel en te gemakkelijk naar het receptenblok, zonder dat geëvalueerd wordt of het middel een redelijk en beklijvend resultaat geeft en zonder dat er voldoende begeleiding en psychotherapie plaatsvinden?

Douwe de Vries

Publiekscommunicatie

Geschiedenis van de medische publiekscommunicatie. Gewina. Tijdschrift voor de Geschiedenis der Geneeskunde, Natuurwetenschappen, Wiskunde en Techniek. 2002, jaargang 25, nummer 4.

Vrijwel gelijktijdig met het door Brueren in dit tijdschrift besproken boek *Medische Publiekcommunicatie. Een panorama.* (Huisarts Wet 2003;46:278-9) verscheen eind vorig jaar een themanummer van het tijdschrift *Gewina* over hetzelfde thema.

Het nummer bevat, naast een inleiding van gastredacteur Frans Meijman, bijdragen over de rol van het theatrum anatomicum in de Gouden Eeuw, de patiëntenbeelden die rond 1900 uit reclame voor geneesmiddelen naar voren komen, de tentoonstelling en het congres 'Arbeid voor Onvolwaardigen' in 1928 in Amsterdam, de discussie over het bevolkingsonderzoek op tuberculose rond de Tweede Wereldoorlog en de wetenschapsrubriek van Pierre Vinken in *Vrij Nederland* van 1959 tot 1963. De meeste bijdragen zijn zeer leesbaar en van goed niveau. Bij dit themanummer speelt hetzelfde probleem als Brueren al bij het boek te berde heeft gebracht: het blijft onduidelijk waarom deze stukken zijn gebundeld en een deel van de bijdragen gaat hooguit zijdelings over medische publiekscommunicatie. Zo passeren in de bijdrage over tuberculose voornamelijk opvattingen van medici en politici de revue en blijkt een publiek debat nagenoeg te ontbreken: in de publieksbladen beperkt men zich tot feitelijke verslaggeving. Het stuk leert ons wel het een en ander over de discussies rondom de invoering van het bevolkingsonderzoek op tuberculose, maar slechts weinig over publiekscommunicatie.

Blijkens zijn inleiding is Meijman zich ook wel van deze problematiek bewust, daar hij opmerkt dat 'afbakening van thematiek en prioritering van probleem- en vraagstellingen (zijn) vereist, want de waaier aan onderwerpen en invalshoeken in dit – nog maar summiere – themanummer maakt duidelijk dat de opdoemende onderzoekslijnen gemakkelijk kunnen

gaan divergeren.' Die verdere afbakening is voor hem als hoogleraar medische publieksvoorlichting nog een belangrijke taak.

Tjerk Wiersma

Leerboek KNO

Huizing EH, Snow GB, redactie. *Leerboek keel-, neus- en oorheelkunde.* Houten/Antwerpen: Bohn Stafleu Van Loghum, 2003. 408 pagina's. € 82,50. ISBN 90-313-3473-1.

Het nieuwe *Leerboek keel-, neus- en oorheelkunde* van Huizing en Snow is een geheel vernieuwde versie van het leerboek uit 1994. Het is geschreven door 29 specialisten, merendeels KNO-artsen. Het boek kenmerkt zich door een goede lay-out, waardoor het prettig leest. Het behandelt het oor, het evenwichtsorgaan, de nervus facialis, de neus- en bijholten, de mond en de keel en de hals. Tot slot wijden de auteurs nog een hoofdstuk aan spraak- en taalontwikkelingsstoornissen.

Elk deel wordt voorafgegaan door een uitgebreide beschrijving van de anatomie met duidelijke illustraties. Het betreffende KNO-onderzoek wordt ook ruim beschreven en van verhelderende illustraties voorzien. Nagenoeg alle KNO-aandoeningen passeren de revue. Met name is er een prachtig hoofdstuk over duizeligheid. Een mooie illustratie van de bevrijdingsmanoeuvre van Epley bij canalotithiasis en een thuis-trainingsprogramma tegen duizeligheid zijn ook voor huisartsen erg praktisch. Gezien de toenemende vergrijzing zal ook het hoofdstuk over hoortoestellen voor veel huisartsen een nuttige aanvulling op hun kennis zijn.

De behandelingsadviezen zijn echter niet overall evidence-based. Zo wordt geadviseerd om alle kinderen met een otitis media acuta onder de twee jaar met antibiotica te behandelen en dat is toch niet nodig gebleken. Ook worden voor de behandeling van de verlamming van Bell corticosteroiden geadviseerd, terwijl een recente Cochrane-review laat zien dat er van deze behandeling geen effect aange-